

Norsk Forbund for Utviklingshemmede Bergen lokallag

Bergen 04.04.2017

Komite for helse og sosial
Bergen kommune

Kommentar til logistikkprosjektet og KPMGs presentasjon

NFU Bergen lokallag viser til vår kommentar til prosjektet som vi hadde i komité for helse og sosial 10.01.2017. Vi vil med dette gi komitéen våre utfyllende kommentarer.

Opplysninger i og i etterkant av komitémøtet:

NFU er bekymret for at logistikkprosjektet foreslår store kutt i budsjettet til tjenester til utviklingshemmede, jf. «Mulighetsrommet» i KPMG's presentasjon. Vi stiller spørsmål ved realiteten i utregningene og de konsekvenser slike kutt vil ha for tjenestene.

Vi vil påpeke at byråd Vigdis Gåskjenn og kommunaldirektør Nina Mevold i komitémøtet forsikret om at konklusjonene i rapporten ikke skal implementeres i sin helhet. Men flere bekymringsmeldinger fra pårørende om betydelige nedskjæringer i vinter gjør oss nå svært urolige.

Etatsdirektør for etat for tjenester til utviklingshemmede Ole-Daniel Virkesdal har i møte med brukerorganisasjonene 19.01.2017 orientert om at de vil gå videre på to hovedlinjer i KPMG-rapporten, jf. referat fra møtet sitert i punktene under:

- Turnusplaner: En prosjektgruppe er satt ned for dette. «Vi skal utarbeide like prinsippet for turnusoppsett, basert på beboernes døgnrytme og behov. Vi skal utarbeide normtider for en del oppgaver som bør løses med lik praksis. Prosjektet er i en kartleggingsfase. (...) Eksempel på normtider kan være tid til økonomisk oppfølging, matinnkjøp, fritid (psykisk og fysisk helse), fellesaktiviteter og renhold.»
- Tett samhandling mellom bofellesskap og dagsenter, et 2-årig prosjekt. «Målet her er å utnytte ressursene på en god og effektiv måte. Dette vil kreve tett samhandling og sambruk av personalressurser.»

I BT 11.02.2017 skriver Nina Mevold at «Vi søker nå primært forbedringer som ikke påvirker omfanget på tjenestene som den enkelte bruker mottar.»

Kommentarer til logistikkprosjektet:

Lov og rettigheter må legges til grunn for alt arbeidet i tjenester til mennesker med utviklingshemming. Vi viser til FN-konvensjonen for rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD), helse- og omsorgstjenesteloven som beskriver kommunens ansvar og plikt til å yte nødvendige helse- og omsorgstjenester, lovens forskrifter m.fl. Vi kan ikke se at dette ligger som en premiss i arbeidet. Vi viser også til de 8 løftene i NOU 2016:17 *På lik linje* som har vært på høring med frist i mars 2017.

Vårt hovedinntrykk er at registreringene KPMG har gjort kun fokuserer på timer og minutter og ikke kvalitativt faglige vurderinger av kuttspotensiale. Dette gjør at det er høyst uklart for oss hva som er grunnlaget for tallene i «mulighetsrommet». Det er framlagt konkrete detaljerte summer uten at det vist til bakgrunnen for summene. Total sum for «mulighetsrommet» er satt til kr. 217 094 404. Hvordan kommer man fram til ned på kronen en så stor sum? Det er alt for stort til å jobbe videre med. Vi er kjent med at det foreligger regneark med registreringene. Men vi er kritiske til den vernepleiefaglige og kvalitetsmessige vurderingen av tallene, noe vi mener ikke kan ha bli gjort i tilstrekkelig grad.

En vesentlig mangel ved rapporten og konklusjonene:

Det er av vesentlig betydning for det bildet KPMG har presentert at underforbruket i tjenestene ikke er registrert og heller ikke tatt høyde for i «mulighetsrommet» som KPMG presenterer.

Eksempler på underforbruk i tjenestetilbudet:

- Det er en betydelig antall personer som har vedtak om bolig som ikke har fått dette. Det gjelder ifølge byråd Ljosland 150 personer, sannsynligvis mellom 100 og 150 personer. Det er klart at når dette behovet er innfridd vil behovet for tjenester øke tilsvarende. I dette er ikke kostnaden med investeringen som er nødvendig for å bygge boligene det viktigste, ettersom beboere skal betale sin husleie. Kommunen har en lovpålagt hjelpeplikt. Det er av avgjørende betydning at finansieringen av de nødvendige tjenestene til den enkelte beboer må komme på plass.
- Det er også et større behov for avlastning enn det kommunen pt. klarer å innfri. Det er også her vedtak som ikke er innfridd.
- Det er mangel på dagsenterplasser. Dette rammer særlig de som bor i bofellesskap.
- Det er ikke nok arbeidsplasser, VTA eller VTO (varig tilrettelagt arbeidsplass og varig tilrettelagt arbeidsplass med ordinære vilkår). Dette gjør at mennesker som kunne hatt en jobb tar opp plasser i dagsenter.

Vi kan også vise til konkrete vedtak for tjenester til den enkelte i det daglige som ikke blir fulgt opp, tjenester som er vesentlige for helse og trivsel for den det gjelder.

Eksempler på dette er:

- Manglende nødvendige helsetjenester. Sviktende oppfølging når personer blir innlagt på sykehus.
- Som Erik Fjornes (KPMG) viste til i sin gjennomgang for komitéen, så er det bofellesskap der beboere ikke får komme ut i helgen pga. for lav bemanning.
- Det er også mange som ikke får anledning til å reise på mindre turer eller kortere eller lengre ferier fordi bemanningen er for lav, eller fordi kommunen er for lite fleksibel til å legge til rette for dette.

Det er NFUs klare oppfatning at hele kompleksiteten i tjenesten ikke er kommet fram gjennom KPMGs rapport «Etat for utviklingshemmede. En diagnose.» Derfor gir rapporten et alt for dårlig grunnlag for å si noe om muligheter for å kutte i tjenestene uten at det påvirker omfanget på tjenestene som den enkelte bruker mottar slik kommunaldirektør Nina Mevold forsikret i sin kommentar i BT 11.02.2017 som nevnt over.

NFU er ikke negative til at man omdisponerer midler ved å utføre tjenester på andre måter, som for eksempel at kommunen selv overtar transport til og fra dagsenter. Men nivået på tjenester som sådan kan ikke kuttes. Tjenesten har vært underbudsjettet i alle år, det kommer fram hver ny budsjettdiskusjon. Det betyr i praksis at ethvert vedtak om reduksjon i tjenestene reelt sett blir dobbelt så stort som det ser ut på papiret. Dette har vi fått bekreftet i etat for tjenester til utviklingshemmede.

NFU innser som sagt at det er viktig at kommunen utnytter ressursene best mulig. Vi er enige med kommunaldirektør og etatsdirektør som sier at kutt i tjenestene ikke skal gå ut over tilbudet til den enkelte. Vi har dessverre flere eksempler på at dette likevel går ut over tilbudet til den enkelte slik det er i dag. Vi har fått flere bekymringsmeldinger som tyder på at tjenestetilbudet til den enkelte reduseres.

Muligheter som er eller kan være positive med visse vilkår:

- Det er positivt at tjenestene kan rapportere bedre til staten for å få økt rammetilskudd.
- Det er positivt at man ser på muligheten for å spare på administrasjon. Men det må ikke komme på bekostning av nærheten til brukerne.
- Det er også positivt hvis endrede transportopplegg kan føre til innsparing.
- KPMG foreslår at personalet i boligen skal følge til dagsenter. Dette kan være positivt, men det må ikke føre til ustabile personalforhold i dagsentrene hvis det medfører hyppige skifter av personal fordi f.eks. vikarer blir sendt med fra bolig til dagsenter. Det kan også være en utfordring i fht. kompetansen til den ansatte. Det er viktig å ha riktig person med relevant kompetanse på hvert sted. Det er ikke selvsagt at en som jobber i bolig har kompetanse til å jobbe på dagsenter.
- Det er også viktig for verdigheten i tjenestene at man skiller mellom hjem og jobb. Dette er viktig når det gjelder lokalisering. Dagsenter bør være et annet sted enn boligen. KPMG antyder at det kan være et innsparingspotensiale å ha bolig og

dagtilbud samme sted. Dette er ikke en verdig løsning! Dette er også viktig når det gjelder personalet som evt. skal følge med, at man ikke trenger å ha samme personalet i boligen som på dagsenteret. De fleste av oss synes at det er godt å komme hjemmefra for å komme på jobb. Noen få unntak viser at for noen vil det være positivt med den stabiliteten det gir å ha det samme personale i bolig og på dagsenter.

- Hvis man skal legge opp til at personale i bolig følger til dagsenter må det tas hensyn til at den som bor i boligen kan bli syk. I slike tilfeller må det være noen i boligen, slik at man ikke blir sendt på jobb eller dagsenter når man er syk, eller av andre grunner må være hjemme. Dette er også viktig for å ikke smitte andre.

Eksempler på urealistiske og faglig uforsvarlige kuttforslag:

- Konsekvensen av å for eksempel å kutte overlapping ved vaktskifte når det gjelder mennesker som ikke selv kan fortelle hva som har skjedd, eller hvorfor uheldige situasjoner oppstår. Noe som har skjedd på tidligvakt kan ha betydning for noe som skjer på seinvakt uten at en kan forutse det på forhånd. Da må man sikre at mest og best mulig informasjon blir bragt videre fra tidligvakt til seinvakt. Dette er svært viktig for å forebygge at uheldige situasjoner oppstår!
- Koordinator for ansvarsgruppene er viktige personer som bindeledd mellom den som mottar tjenester, dennes familie/pårørende og også mellom ulike forvaltningsnivå, skole-hjem osv. Hvis koordinatoren ikke skal være med på møtene, kan ikke vedkommende ivareta oppgavene sine. Allerede i dag er det vekslende hvor godt dette med koordinator fungerer. Der dette fungerer bra sikrer en gode overganger, god oversikt over tjenestebehov og muligheter for å ta ut synergieffekter fordi koordinator kjenner både den som mottar tjenester og tjenesteapparatet. Et eksempel er behov for flere døgn avlastning. Det kommer fram i forvaltningen at det er ledige døgn. Da kan koordinator være kjapt frampå slik at disse døgnene blir fordelt, og ressursene ikke står ubrukt.

Generelle kommentarer:

- Det er brukt begreper og formuleringer i KPMGs presentasjon som ikke forteller i klartekst hva de foreslår. Det gjør at budskapet blir kamouflert.
- Samordningstiltak vil som regel gå ut over den enkeltes valgfrihet. Det er likevel positivt å legge til rette for fellesareal slik det er foreslått, for det gir en valgfrihet til å delta i fellesskapet. Men det må også være rom for individuelle aktiviteter. Dette er i relativt stor grad begrenset allerede i dag. Bl.a. fordi satsen for hvor mange timer støttekontakt man kan ha i uken er for lav og fordi bemanningen i mange tilfeller er minimumsbemanning.
- Brukermedvirkning! Brukerorganisasjoner må høres i endringsprosesser. Vi har en unik kompetanse det er viktig å høre på!

Oppsummering:

1. Det vil være svært kritisk for tjenestene hvis det påståtte «mulighetsrommet» på 150–200 mill blir lagt inn som en reduksjon i tjenestene i økonomiplanen! Tjenesten er allerede i dag underbudsjettet. Det er et gap mellom vedtak om tjenester og reelt behov for tjenester og det som blir gitt av tjenester. Dette har vi vist til i notatet og det gjelder for eksempel vedtak om bolig og avlastning som ikke er utført i tillegg til nødvendige helsetjenester som ikke blir gitt.
2. «Handlingsrommet» finnes ikke dersom vi skal ivareta menneskerettighetene og menneskeverdet og tjenestekvalitet vi har lagt til grunn til nå.
3. Kommunen er midt i arbeidet med plan for tjenestene. Det må først identifiseres hvilke behov det er for tjenester og hvilke strategier kommunen skal ha for å innfri disse. Da først vil man ha oversikt over om kutt er mulig.
4. Det er også kommet en NOU for dette feltet som har vært på høring i vinter. Det er derfor ikke riktig tidspunkt for å foreta kutt i tjenestene nå.
5. Vi leser ut fra presentasjonen til KPMG at det i tjenestene er fokus på tjenester i boligen og ikke på individuelle behov og rettigheter, dvs. tjenester til den enkelte. Det må være en grunnleggende forutsetning, slik det også er etter loven, at tjenestene skal utmåles til tjenestemottaker og ikke til boligen.

KPMGs rapport «Etat for utviklingshemmede. En diagnose.» er veldig vanskelig å forholde seg til fordi det er umulig å se for seg hva konsekvensene av kutt i tjenestene som foreslås blir. Vi har i vårt notat pekt på noen konsekvenser. Men ettersom dette ikke er konkretisert mer enn det er gjort i rapporten så blir det umulig å forutsi.

NFUs kommentar må derfor sees på som et innlegg i debatten, og ikke et endelig innspill til kuttpotensialet. Vi vil forbeholde oss retten til å mene mer omkring dette feltet etter hvert som det kommer klarere fram hva KPMGs rapport skal brukes til. Og vi påberoper oss rett til brukermedvirkning i disse viktige prosessene for dette tjenesteområdet.

Vår bekymring i dag er at det kan virke som om deler av rapporten de facto er i ferd med å bli iverksatt uten grundig politisk behandling.

Med hilsen

Kari Elster Moen (sign)
leder NFU Bergen lokallag